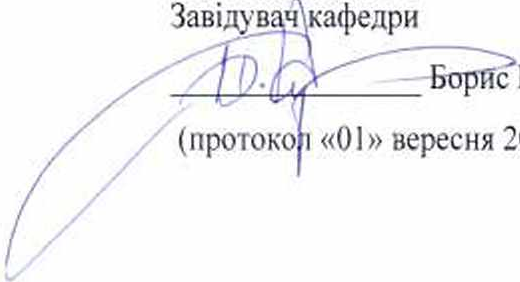

ПОЛТАВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра хірургії та акушерства

ЗАТВЕРДЖЕНО КАФЕДРОЮ

Завідувач кафедри

 Борис КИРИЧКО

(протокол «01» вересня 2025 року №1)

РОБОЧА ПРОГРАМА ПРАКТИКИ

КОМПЛЕКСНА НАВЧАЛЬНО-КЛІНІЧНА ПРАКТИКА

освітньо-професійна програма Ветеринарна медицина

спеціальність 211 Ветеринарна медицина

галузь знань 21 Ветеринарна медицина

рівень вищої освіти другий (магістерський)

факультет ветеринарної медицини

ПОЛТАВА

2025-2026 н.р.

Робоча програма комплексної навчально-клінічної практики для здобувачів вищої освіти за освітньо-професійною програмою «Ветеринарна медицина» спеціальності 211 Ветеринарна медицина рівень вищої освіти другий (магістерський)

Мова викладання державна

Розробники:

Передера Роман, доцент кафедри хірургії та акушерства, кандидат ветеринарних наук, доцент

Канівець Наталія, доцент кафедри терапії імені професора П. І. Локеса, кандидат ветеринарних наук, доцент

Каришева Людмила, старший викладач кафедри терапії імені професора П. І. Локеса

Туль Олександра, доцент кафедри хірургії та акушерства, доктор філософії з ветеринарної медицини

Тітаренко Олена, доцент кафедри інфекційної патології, гігієни, санітарії та біобезпеки, кандидат ветеринарних наук, доцент

Погоджено гарантом програми «Ветеринарна медицина»

01 вересня 2025 року

 Борис КИРИЧКО

Схвалено радою з якості вищої освіти спеціальності «Ветеринарна медицина» протокол від 01 вересня 2025 року №1

Голова ради з якості вищої освіти

спеціальності «Ветеринарна медицина» Надія ДМИТРЕНКО

1. Опис практики

Таблиця 1

Опис навчальної практики «Комплексної навчально-клінічної практики»

Елементи характеристики	Денна форма здобуття освіти 211ВЕТ_мд_2022
Загальна кількість годин	225
у тому числі самостійної роботи	75
Кількість кредитів	7,5
Місце в Індивідуальному плані здобувача вищої освіти	обов'язкова
Рік навчання (курс)	4 (211ВМмд_21[2](5 р))
Семестр	4
Вид підсумкового контролю	диференційований залік

2. Мета та завдання практики

Метою навчальної практики «Комплексна навчально-клінічна практика» є: застосування методів клінічного, лабораторного та інструментального дослідження хворих тварин в процесі встановлення діагнозу; аналіз впливу фармакологічних препаратів на тварин, засвоєння техніки виготовлення та застосування лікарських форм; організація, підготовка й проведення хірургічних операцій на окремих ділянках тіла в різних видів тварин і післяопераційного догляду за ними, за різних форм утримання; виконання різних методів дослідження і лікування тварин з акушерськими і гінекологічними захворюваннями та методів і прийомів, що застосовуються в біотехнології відтворення тварин; закріплення знань щодо організації вірусологічної лабораторії, оволодіння практичними навичками щодо зажиттєвих та посмертних методів лабораторної діагностики вірусних хвороб тварин та інтерпретації їх результатів.

Завдання навчальної практики «Комплексна навчально-клінічна практика» відповідає тематичним блокам:

Тематичний блок «Клінічна діагностика хвороб тварин»:

- відпрацювання методів фіксації тварин різних видів та основні (загально-клінічні) методи їх дослідження;
- формування навичок проведення реєстрації, збирання анамнезу і визначення габітусу хворих тварин;
- проведення клінічного дослідження сільськогосподарських тварин різних видів; оволодіння технікою дослідження функціонального стану серцево-судинної системи, системи дихання, органів травлення, сечової і нервової систем, технікою відбору проб крові, сечі, вмістимого рубця і інших біологічних субстратів, методами дослідження крові, сечі, фекалій тварин;
- формування навичок проведення рентгенологічного дослідження хворих тварин;
- проведення діагностичної оцінки результатів дослідження.

Тематичний блок «Ветеринарна фармакологія»:

- формування вмінь виписувати рецепти на офіційні та магістральні лікарські форми; правильно підбирати дозу та визначати періодичність введення ліків; застосовувати лікарські засоби різним видам тварин; визначати терапевтичну ефективність застосування лікарських засобів; призначати антидотну терапію в разі отруєння лікарськими засобами; виготовляти прості та складні лікарські форми.
- засвоєння правил роботи в аптеці, ознайомлення з її структурою, обладнанням, правилами зберігання лікарських засобів та їх видачі; ознайомитися з аптечною документацією.
- формування навичок приготування лікарських форм і засвоєння техніки їх використання;
- вивчення загальних особливостей фармакодинаміки та біотрансформації лікарських препаратів та їх впливу на окремі системи і органи сільськогосподарських тварин.

Тематичний блок «Оперативна хірургія, топографічна анатомія та анестезіологія»:

- виконання хірургічних маніпуляцій: ін'єкцій, взяття крові, застосування новокаїнових блоkad, накладання пов'язок, запобігання росту рогів у телят, кастрування самців і самок, виконання лікувальних операцій та інших хірургічних втручань на окремих ділянках тіла у тварин різних видів.

Тематичний блок «Акушерство, гінекологія та біотехнологія відтворення тварин»:

- закріплення в умовах тваринницького господарства теоретичних знань і практичних навичок з біотехнології відтворення тварин;
- засвоєння методів діагностики вагітності і неплідності, діагностики і терапії акушерських та гінекологічних захворювань, здійснення заходів щодо профілактики цих хвороб;
- розв'язання практичних питань з акушерства, гінекології і біотехнології відтворення тварин в умовах виробництва.

Тематичний блок «Ветеринарна вірусологія»:

- засвоєння правил біобезпеки та безпеки життєдіяльності при роботі вірусологічної лабораторії;
- опанування особливостей відбору і транспортування біологічного матеріалу для вірусологічних досліджень та правил оформлення супровідної документації;
- опанування методик серологічної діагностики вірусних інфекцій, зокрема постановки реакцій гемаглютинації, дифузійної преципітації, нейтралізації, зв'язування комплементу та експрес-діагностики вірусних хвороб тварин.

3. Передумови для проходження практики

Перелік навчальних дисциплін, які передують проходженню навчальної практики: ветеринарна мікробіологія, ветеринарна фармакологія,

ветеринарна вірусологія, акушерство, гінекологія та біотехнологія відтворення тварин.

4. Результати проходження практики

Компетентності:

загальні:

- ЗК 1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу і синтезу.
- ЗК 2. Здатність до пошуку, оброблення інформації з різних джерел.
- ЗК 3. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.
- ЗК 4. Знання та розуміння предметної галузі та професії.
- ЗК 8. Здатність проведення досліджень на відповідному рівні.
- ЗК 11. Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт.
- ЗК 12. Прагнення до збереження навколишнього середовища.
- ЗК 14. Здатність приймати обґрунтовані рішення.
- ЗК 17. Здатність працювати в команді та навички міжособистісної взаємодії.

фахові:

- ФК 2. Здатність використовувати інструментарій, спеціальні пристрої, прилади, лабораторне обладнання та інші технічні засоби для проведення необхідних маніпуляцій під час виконання професійної діяльності.
- ФК 3. Здатність дотримуватися правил охорони праці, асептики та антисептики під час здійснення фахової діяльності.
- ФК 4. Здатність проводити клінічні дослідження з метою формулювання висновків щодо стану тварин чи встановлення діагнозу.
- ФК 6. Здатність здійснювати відбір, пакування, фіксування і пересилання проб біологічного матеріалу для лабораторних досліджень.
- ФК 7. Здатність організовувати і проводити лабораторні та спеціальні діагностичні дослідження й аналізувати їх результати.
- ФК 9. Здатність проводити акушерсько-гінекологічні та хірургічні заходи і операції.
- ФК 16. Здатність оберігати довкілля від забруднення відходами тваринництва, а також матеріалами та засобами ветеринарного призначення.

Програмні результати навчання:

- ПРН 1. Знати і грамотно використовувати термінологію ветеринарної медицини.
- ПРН 3. Установлювати зв'язок між клінічними проявами захворювання та результатами лабораторних досліджень.
- ПРН 5. Збирати анамнестичні дані під час реєстрації та обстеження тварин, знаходити рішення щодо вибору ефективних методів діагностики, лікування та профілактики хвороб тварин.

- ПРН 16. Знати правила зберігання різних фармацевтичних засобів та біопрепаратів, шляхів їх ентерального чи парентерального застосування, розуміти механізм їх дії, взаємодії та комплексної дії на організм тварин.

Таблиця 2

Співвідношення програмних результатів навчання із очікуваними результатами навчання

Програмний результат навчання	Очікувані результати навчання практики
ПРН 1. Знати і грамотно використовувати термінологію ветеринарної медицини	володіти термінологією у ветеринарній медицині
	знати визначення ветеринарних термінів
ПРН 3. Установлювати зв'язок між клінічними проявами захворювання та результатами лабораторних досліджень	вміти визначати клінічні прояви хвороб тварин
	вміти проводити основні лабораторні дослідження біологічних субстратів від хворих тварин
	встановлювати взаємозв'язок між клінічними симптомами хвороби та результатами лабораторних досліджень
ПРН 5. Збирати анамнестичні дані під час реєстрації та обстеження тварин, знаходити рішення щодо вибору ефективних методів діагностики, лікування та профілактики хвороб тварин	вміти збирати та аналізувати дані анамнезу
	володіти методами клінічного обстеження тварини
	вміти виконувати лабораторні дослідження біологічних субстратів та аналізувати отримані дані
ПРН 16. Знати правила зберігання різних фармацевтичних засобів та біопрепаратів, шляхів їх ентерального чи парентерального застосування, розуміти механізм їх дії, взаємодії та комплексної дії на організм тварин	вміти зберігання різні фармацевтичні засоби та біопрепаратів, шляхів їх ентерального чи парентерального застосування
	розуміти механізм їх дії, взаємодії та комплексної дії на організм тварин

5. Програма практики

Тематичний блок «Клінічна діагностика хвороб тварин»:

Тема 1. Загальна діагностика.

Відпрацювання методів фіксації різних видів тварин та основних методів їх дослідження: огляду, пальпації, перкусії, аускультатії.

Згідно схеми клінічного дослідження проведення реєстрації тварин, збір даних анамнезу, проведення загального дослідження, набуття практичних навичок з визначення габітусу тварин. Оволодіння методами дослідження шкіри, підшкірної клітковини, слизових оболонок та

поверхневих лімфатичних вузлів. Проведення термометрії та оцінювання отриманих результатів.

Знайомство з клінічною документацією.

Тема 2. Дослідження серцево-судинної системи.

Відпрацювання схеми і методів клінічного дослідження ділянки серця у тварин, дослідження серцевого поштовху та його зміни, проведення перкусії ділянки серця. Порядок проведення аускультатії серця, визначення його тонів, їх походження, характеристика та зміни. Шуми серця, їх класифікація, походження і характеристика. Диференціація екзо- і ендокардіальних шумів. Проведення вимірювання артеріального і венозного кров'яного пульсу.

Проведення функціональної діагностики стану серцево-судинної системи.

Проведення оцінювання отриманих результатів.

Тема 3. Дослідження дихальної системи.

Відпрацювання плану і методів дослідження дихальної системи. Дослідження дихальних рухів. Клінічні прояви задишки і її форми. Кашель і його оцінювання. Дослідження верхнього відділу органів дихання. Огляд, пальпація і перкусія грудної клітки. Порядок і методику аускультатії легень. Дати клінічну оцінку фізіологічних і патологічних дихальних шумів. Проведення додаткових та функціональних методів дослідження системи органів дихання.

Тема 4. Дослідження органів травлення.

Відпрацювання плану і методів дослідження системи травлення. Дослідження апетиту, спраги, приймання корму та води, жування, ковтання, жуйка, відригування, та блювання. Дослідження рота та органів ротової порожнини. Дослідження глотки і стравоходу. Дослідження черева, передшлунків і сичуга жуйних тварин. Дослідження шлунку у моногастричних тварин. Дослідження кишечника й акту дефекації у жуйних, коней, свиней та м'ясоїдних тварин. Проаналізувати анатоμο-фізіологічні особливості печінки, основні та функціональні методи дослідження печінки у різних видів тварин. Відпрацювання спеціальних методів дослідження органів травлення.

Тема 5. Дослідження системи крові.

Відпрацювання правила відбору зразків крові для лабораторного дослідження. Проведення дослідження гематологічного, морфологічного і біохімічного складу крові та діагностичне значення.

Тема 6. Дослідження сечової системи.

Відпрацювання плану і методів дослідження органів сечової системи. Розлади сечоутворення і сечовиділення. Оцінювання функціонального стану нирок. Дослідження сечі та її осаду.

Тема 7. Дослідження нервової системи.

Відпрацювання плану і методів дослідження нервової системи. Дослідження поведінки, черепа і хребта, органів чуття, поверхневої і

глибокої чутливості та поведінки тварин. Дослідження рухової сфери, її розлади. Дослідження рефлексів і вегетативного відділу нервової системи.

Тема 8. Діагностика порушень обміну речовин.

Відпрацювання плану і методів дослідження обміну речовин у тварин, особливості перебігу, діагностики макро- та мікроелементозів і вітамінного обмінів.

Тематичний блок «Ветеринарна фармакологія»:

Тема 1. Загальна фармакологія.

Характеристика та систематизація різних груп лікарських препаратів, які знаходяться в лабораторії фармакології кафедри. Правила зберігання лікарських засобів, відпуск ліків за рецептами.

Тема 2. Технологія виготовлення лікарських форм.

Умови в лабораторії при виготовленні лікарських форм. Характеристика лікарських форм. Виписування рецептів на спеціальних бланках. Правильне оформлення рецептів.

Тема 3. Технологія виготовлення твердих лікарських форм.

Виготовлення порошків різного діаметру часточок. Виготовлення зборів із застосуванням висушених лікарських рослин та порошків. Правила виготовлення присипок.

Тема 4. Технологія виготовлення щільних і м'яких лікарських форм.

Виготовлення болусів та пілюль. Основи для виготовлення мазей, технологія виготовлення паст. Виготовлення рідких мазей-лініментів.

Тема 5. Технологія виготовлення рідких лікарських форм.

Виготовлення розчинів, мікстур, настоїв, відварів, емульсій, настоянок. Правила виписування їх у рецептах.

Тематичний блок «Оперативна хірургія, топографічна анатомія та анестезіологія»:

Тема 1. Ознайомлення із технікою безпеки при роботі з тваринами і хірургічними інструментами. Відпрацювання методів фіксації різних видів тварин.

Фіксація великої рогатої худоби (фіксація у стоячому положенні; фіксація у лежачому положенні за способом Гесса, Мадсена, італійським і кавказьким способами; фіксація у станках і на операційних столах); фіксація коней (відпрацювання способів фіксації у стоячому положенні; фіксація у лежачому положенні російським методом і за способом Решетняка); фіксація свиней (відпрацювання методів фіксації свиней у стоячому положенні на операційних столах і спеціальних пристосуваннях у лежачому положенні; відпрацювання способів повалу дорослих свиней за Андрєєвим і Хааке); фіксація собак і кішок (відпрацювання способів фіксації на операційних столах).

Тема 2. Відпрацювання методів введення лікарських речовин у різних видів тварин. Відпрацювання елементів десмургії.

Внутрішньошкірні ін'єкції; підшкірні ін'єкції; внутрішньом'язові ін'єкції; інтрааортальні ін'єкції; внутрішньовенні інфузії. Відпрацювання способів накладання циркулярних, спіральних, повзучих, восьмиподібних

бинтових пов'язок, а також пов'язок на роги, копита, хвіст. Відпрацювання способів накладання спеціальних пов'язок (косинкових, пращових, лігатурних, каркасних, клейових, іммобілізуючих).

Тема 3. Відпрацювання техніки кастрації самців і самок сільськогосподарських та дрібних тварин.

Кастрація кнурців (кастрація з обриванням сім'яного канатика – «на відрив»; кастрація із застосуванням лігатури – «на лігатуру»); кастрація бугайців (кривавим способом – закритим і відкритим; безкровним – перкутанним способом); кастрація свинок (оваріоектомія, оваріогістероектомія); кастрація кролів; кастрація кобелів і котів; кастрація сук і кішок.

Тема 4. Відпрацювання техніки герніотомії у тварин різних видів.

Операції з приводу пахвинно-мошонкових гриж у кнурців (фіксація, знеболювання, техніка оперативного втручання); операції з приводу пупкових гриж у кнурців, свинок, бугайців і теличок (фіксація, знеболювання, техніка оперативного втручання різними способами).

Тема 5. Відпрацювання елементів оперативних втручань на грудній і тазовій кінцівках.

Провідникова анестезія нервів грудної і тазової кінцівок (блокада нервів для знеболювання зап'ястка чи заплесни за Артмейєром; блокада нервів у ділянці п'ястка чи плесни за Шабровим; блокада за Регнері; блокада за Зиковим; циркулярний новокаїновий блок); пункція суглобів, бурс і сухожилкових піхв; ампутація пальця та екзартикуляція третьої фаланги у великої рогатої худоби.

Тема 6. Відпрацювання техніки виконання новокаїнових блокад.

Блокада субатлантичної рефлексогенної зони за А.М. Голіковим і С.Т. Шитовим); блокада вагосимпатичного шийного стовбура за В.Г. Куликом; блокада каудального шийного симпатичного ганглія за методом І.А. Федотова; блокада зірчастого ганглія за К.І. Шакаловим; блокада грудних нутряних нервів та симпатичних пограничних стовбурів за М.Ш. Шакуровим; інтраплевральна блокада за Р.З. Курбановим; надплевральна блокада черевних нервів і пограничних симпатичних стовбурів за В.В. Мосіним; паралюмбальна блокада (методи І.І. Магди і Б.О. Башкірова); провідникова анестезія нервів статевого члена за І.І. Вороніним, С.Г. Ісаєвим; блокада промежних нервів за способом І.І. Магди; блокада тазового сплетіння за А.Д. Ноздрачовим; паранефральна блокада (методи І.Я. Тихоніна і М.М. Сенькіна); низька і висока сакральна анестезія; відпрацювання методу короткої новокаїнової блокади.

Тематичний блок «Акушерство, гінекологія та біотехнологія відтворення тварин»:

Тема 1. Біотехнологія відтворення, діагностика вагітності, лікування та профілактика патології вагітності у тварин.

Ознайомлення з технологією отримання, оцінки якості, розрідження та зберігання сперми. Опрацювання техніки осіменіння самок с.-г. тварин. Проведення діагностики вагітності клінічними методами. Діагностика,

лікування самок з хворобами вагітності, застосування заходів профілактики патологій вагітності.

Тема 2. Акушерське дослідження тварин при пологах, діагностика патології родів та надання родопомочі.

Відпрацювання методів акушерського дослідження тварин при пологах, надання допомоги роділлі та новонародженому. Проведення діагностики патології родів, затримки посліду та надання родопомочі.

Тема 3. Діагностика, лікування та профілактика післяродових ускладнень та хвороб новонароджених.

Діагностика та лікування самок із ускладненнями, що виникають під час родів або одразу після них; післяродових септичних та несептичних захворювань. Опрацювання заходів профілактики патологій родів та післяродового періоду. Діагностика, лікування та профілактика хвороб новонароджених.

Тема 4. Діагностика, лікування та профілактика маститів у тварин.

Проведення діагностики субклінічних та клінічних маститів та інших патологій молочної залози, надання допомоги тваринам. Відпрацювання специфічних заходів профілактики хвороб молочної залози.

Тема 5. Діагностика, лікування та профілактика гінекологічної патології тварин.

Гінекологічна диспансеризація поголів'я корів та телиць. Відпрацювання методів діагностики та лікування тварин із патологіями яєчників, матки, яйцепроводів, піхви та статевими інфекціями. Заходи профілактики гінекологічних хвороб тварин.

Тематичний блок «Ветеринарна вірусологія»:

Тема 1. Організація роботи вірусологічної лабораторії.

Ознайомлення з обладнанням сучасної вірусологічної лабораторії. Засвоєння правил біобезпеки та безпеки життєдіяльності, правил роботи із вірусомісним матеріалом. Ознайомлення з методами стерилізації.

Тема 2. Відбір та доставка біологічного матеріалу для вірусологічних досліджень.

Засвоєння правил відбору біологічного матеріалу, його консервування, маркування і транспортування. Оформлення ветеринарних супровідних документів на біологічний матеріал (патологічний матеріал, проби сироваток крові тощо). Ознайомлення зі способами знешкодження вірусомісного матеріалу.

Тема 3. Використання лабораторних тварин у вірусологічних дослідженнях.

Ознайомлення з утриманням різних видів лабораторних тварин в умовах віварія. Засвоєння правил роботи з лабораторними тваринами, практичне засвоєння методів їх зараження.

Тема 4. Експрес-методи діагностики вірусних хвороб тварин.

Зажиттєві та посмертні методи лабораторної діагностики вірусних хвороб тварин. Ознайомлення з лабораторною діагностикою сказу. Набуття практичних навичок у постановці реакції затримки гемаглютинації (РЗГА).

Набуття практичних навичок у постановці реакції імунодифузій (РІД) та імуноферментного аналізу (ІФА) на прикладі діагностики лейкозу. Ознайомлення з проведенням полімеразно-ланцюгової реакції (ПЛР) на прикладі діагностики африканської чуми свиней.

Тема 5. Облік та інтерпретація результатів лабораторних досліджень.

Опанування навичок обліку та інтерпретації результатів вірусологічних, серологічних і молекулярних досліджень. Облік та інтерпретація результатів експрес-методів діагностики вірусних хвороб тварин. Облік та інтерпретація результатів реакції імунодифузій (РІД) та імуноферментного аналізу (ІФА) на прикладі діагностики лейкозу. Облік та інтерпретація результатів лабораторної діагностики сказу. Облік та інтерпретація результатів досліджень методом ПЛР на прикладі діагностики африканської чуми свиней.

6. Структура (тематичний план) практики

Таблиця 3

Структура (тематичний план) навчальної практики «Комплексна навчально-клінічна практика»

Назви теми	Кількість годин		
	усього	у тому числі	
		навчальні заняття	самостійна робота
Тематичний блок «Клінічна діагностика хвороб тварин»			
Тема 1. Загальна діагностика.	9	6	3
Тема 2. Дослідження серцево-судинної системи.			
Тема 3. Дослідження дихальної системи.	9	6	3
Тема 4. Дослідження органів травлення.			
Тема 5. Дослідження системи крові.	9	6	3
Тема 6. Дослідження сечової системи.	9	6	3
Тема 7. Дослідження нервової системи.	9	6	3
Тема 8. Діагностика порушень обміну речовин.			
Разом за тематичний блок «Клінічна діагностика хвороб тварин»	45	30	15
Тематичний блок «Ветеринарна фармакологія»			
Тема 1. Загальна фармакологія.	9	6	3
Тема 2. Технологія виготовлення лікарських форм.	9	6	3
Тема 3. Технологія виготовлення	9	6	3

Назви теми	Кількість годин		
	усього	у тому числі	
		навчальні заняття	самостійна робота
твердих лікарських форм.			
Тема 4. Технологія виготовлення щільних і м'яких лікарських форм.	9	6	3
Тема 5. Технологія виготовлення рідких лікарських форм.	9	6	3
Разом за тематичний блок «Ветеринарна фармакологія»	45	30	15
Тематичний блок «Оперативна хірургія, топографічна анатомія та анестезіологія»			
Тема 1. Ознайомлення із технікою безпеки при роботі з тваринами і хірургічними інструментами. Відпрацювання методів фіксації різних видів тварин.	9	6	3
Тема 2. Відпрацювання методів введення лікарських речовин у різних видів тварин. Відпрацювання елементів десмургії.	9	6	3
Тема 3. Відпрацювання техніки кастрації самців і самок сільськогосподарських та дрібних тварин.	9	6	3
Тема 4. Відпрацювання техніки герніотомії у тварин різних видів.	9	6	3
Тема 5. Відпрацювання елементів оперативних втручань на грудній і тазовій кінцівках.			
Тема 6. Відпрацювання техніки виконання новокаїнових блокад.	9	6	3
Разом за тематичний блок «Оперативна хірургія, топографічна анатомія та анестезіологія»	45	30	15
Тематичний блок «Акушерство, гінекологія та біотехнологія відтворення тварин»			
Тема 1. Біотехнологія відтворення, діагностика вагітності, лікування та профілактика патології вагітності у тварин.	9	6	3
Тема 2. Акушерське дослідження	9	6	3

Назви теми	Кількість годин		
	усього	у тому числі	
		навчальні заняття	самостійна робота
тварин при пологах, діагностика патології родів та надання родопомочі.			
Тема 3. Діагностика, лікування та профілактика післяродових ускладнень та хвороб новонароджених.	9	6	3
Тема 4. Діагностика, лікування та профілактика маститів у тварин.	9	6	3
Тема 5. Діагностика, лікування та профілактика гінекологічної патології тварин.	9	6	3
Разом за тематичний блок «Акушерство, гінекологія та біотехнологія відтворення тварин»	45	30	15
Тематичний блок «Ветеринарна вірусологія»			
Тема 1. Організація роботи вірусологічної лабораторії.	9	6	3
Тема 2. Відбір та доставка біологічного матеріалу для вірусологічних досліджень.	9	6	3
Тема 3. Використання лабораторних тварин у вірусологічних дослідженнях.	9	6	3
Тема 4. Експрес-методи діагностики вірусних хвороб тварин.	9	6	3
Тема 5. Облік та інтерпретація результатів лабораторних досліджень.	9	6	3
Разом за тематичний блок «Ветеринарна вірусологія»	45	30	15
Разом	135	90	45

7. Індивідуальні завдання практики

Індивідуальні завдання для навчальної практики «Комплексна навчально-клінічна практика» не передбачені.

8. Вимоги до баз практики

Навчальна практика проводиться у навчальних аудиторіях, лабораторіях та інших об'єктах структурних підрозділів Університету. Вони

повинні мати відповідне матеріально-технічне, організаційне і навчально-методичне забезпечення.

Навчальна практика також може проводитися на підприємствах (організаціях, установах тощо), що оснащені за останніми тенденціями розвитку відповідної сфери професійної діяльності, забезпечують виконання програм практики. Вона проводиться науково-педагогічним, педагогічним працівником Університету для групи студентів. З цими підприємствами (установами, організаціями тощо) укладаються договори.

9. Організація проведення практики

Навчальна практика проводиться для академічної групи. Навчальна практика здійснюється тривалим окремим періодом у межах навчального року. Керівник навчальної практики від кафедри:

- розробляє методичне забезпечення практики студентів;
- проводить студентам інструктаж з безпеки життєдіяльності;
- забезпечує якість проходження практики студентів згідно з її програмою;
- здійснює контроль за виконанням програми практики та термінами її проходження;
- перевіряє щоденники навчальної практики та оцінює результати її проходження студентами;
- подає звіт керівника навчальної практики на кафедру та у відділ практики та сприяння працевлаштуванню студентів і випускників;
- здійснює виконання інших функцій, визначених законодавством та внутрішніми нормативно-правовими актами Університету.

Студенти, які проходять навчальну практику, зобов'язані:

- ознайомитися з програмою практики;
- отримати документи для проходження практики;
- пройти інструктаж з безпеки життєдіяльності та дотримуватися правил безпеки життєдіяльності;
- виконувати завдання, передбачені програмою практики;
- оформити звітну документацію з практики та подати її керівнику практики від кафедри.

10. Вимоги до звітної документації з практики

До звітної документації відноситься щоденник навчальної практики.

За результатами проходження навчальної практики «Комплексна навчально-клінічна практика» здобувач вищої освіти подає керівнику практики від кафедри для перевірки та оцінювання щоденник навчальної практики.

Здобувач вищої освіти в щоденнику навчальної практики у хронологічному порядку відображає зміст виконуваної ним роботи під час практики з коротким її аналізом. Керівник навчальної практики робить письмовий висновок про виконання програми практики здобувачем вищої освіти у відповідному розділі щоденника.

11. Підведення підсумків практики і оцінювання її результатів

За підсумками навчальної практики «Комплексна навчально-клінічна практика» проводиться семестровий контроль у формі диференційованого заліку. Диференційований залік виставляється в останній день практики. Оцінювання результатів навчальної практики здійснюється керівником практики від кафедри на підставі повноти та якості виконання студентом програми практики, оформлення і змістовності наповнення щоденника практики.

Тематичний блок «Клінічна діагностика хвороб тварин»

Таблиця 4

Шкала та критерії оцінювання

Кількість балів	Критерії оцінювання
<i>Виконання завдань навчальних занять (0–3 балів)</i>	
3	завдання виконано в повному обсязі, здобувач вищої освіти проявив творчий підхід, висновки достатньо обґрунтовані.
2	завдання виконано, висновки достатньо обґрунтовані
1 (мінімальна)	завдання виконано не в повному обсязі, є окремі помилки та не достатньо обґрунтовано сформульовано висновки
0	завдання не виконано
<i>Виконання завдань самостійної роботи (0–1 бали)</i>	
1 (мінімальна)	завдання виконано в повному обсязі, здобувач вищої освіти проявив творчий підхід, висновки достатньо обґрунтовані
0	завдання не виконано

Таблиця 5

Схема нарахування балів, які отримують здобувачі вищої освіти за тематичний блок «Клінічна діагностика хвороб тварин»

Назва теми	Виконання навчальних занять та їх захист	Самостійна робота	Разом по темі
Тема 1. Загальна діагностика.	3	1	4
Тема 2. Дослідження серцево-судинної системи.			
Тема 3. Дослідження дихальної системи.	3	1	4
Тема 4. Дослідження органів травлення.			
Тема 5. Дослідження системи крові.	3	1	4
Тема 6. Дослідження сечової системи.	3	1	4
Тема 7. Дослідження нервової системи.	3	1	4

Тема 8. Діагностика порушень обміну речовин.			
Разом	15	5	20

Тематичний блок «Ветеринарна фармакологія»

Таблиця 6

Шкала та критерії оцінювання

Кількість балів	Критерії оцінювання
<i>Виконання завдань навчальних занять (0–3 балів)</i>	
3	завдання виконано в повному обсязі, здобувач вищої освіти проявив творчий підхід, висновки достатньо обґрунтовані.
2	завдання виконано, висновки достатньо обґрунтовані
1 (мінімальна)	завдання виконано не в повному обсязі, є окремі помилки та не достатньо обґрунтовано сформульовано висновки
0	завдання не виконано
<i>Виконання завдань самостійної роботи (0–1 бали)</i>	
1 (мінімальна)	завдання виконано в повному обсязі, здобувач вищої освіти проявив творчий підхід, висновки достатньо обґрунтовані
0	завдання не виконано

Таблиця 7

Схема нарахування балів, які отримують здобувачі вищої освіти за тематичний блок «Ветеринарна фармакологія»

Назва теми	Виконання навчальних занять та їх захист	Самостійна робота	Разом по темі
Тема 1. Загальна фармакологія	3	1	4
Тема 2. Технологія виготовлення лікарських форм	3	1	4
Тема 3. Технологія виготовлення твердих лікарських форм	3	1	4
Тема 4. Технологія виготовлення щільних і м'яких лікарських форм	3	1	4
Тема 5. Технологія виготовлення рідких лікарських форм	3	1	4
Разом	15	5	20

Тематичний блок «Оперативна хірургія, топографічна анатомія та анестезіологія»

Таблиця 8

Шкала та критерії оцінювання

Кількість балів	Критерії оцінювання
<i>Виконання завдань навчальних занять (0–3 балів)</i>	
3	завдання виконано в повному обсязі, здобувач вищої освіти проявив творчий підхід, висновки достатньо обґрунтовані.
2	завдання виконано, висновки достатньо обґрунтовані
1 (мінімальна)	завдання виконано не в повному обсязі, є окремі помилки та не достатньо обґрунтовано сформульовано висновки
0	завдання не виконано
<i>Виконання завдань самостійної роботи (0–1 бали)</i>	
1 (мінімальна)	завдання виконано в повному обсязі, здобувач вищої освіти проявив творчий підхід, висновки достатньо обґрунтовані
0	завдання не виконано

Таблиця 9

Схема нарахування балів, які отримують здобувачі вищої освіти за тематичний блок «Оперативна хірургія, топографічна анатомія та анестезіологія»

Назва теми	Виконання навчальних занять та їх захист	Самостійна робота	Разом по темі
Тема 1. Ознайомлення із технікою безпеки при роботі з тваринами і хірургічними інструментами. Відпрацювання методів фіксації різних видів тварин.	3	1	4
Тема 2. Відпрацювання методів уведення лікарських речовин у різних видів тварин. Відпрацювання елементів десмургії.	3	1	4
Тема 3. Відпрацювання техніки кастрації самців і самок сільськогосподарських та дрібних тварин.	3	1	4

Тема 4. Відпрацювання техніки герніотомії у тварин різних видів.	3	1	4
Тема 5. Відпрацювання елементів оперативних втручань на грудній і тазовій кінцівках.			
Тема 6. Відпрацювання техніки виконання новокаїнових блокад.	3	1	4
Разом	15	5	20

Тематичний блок «Акушерство, гінекологія та біотехнологія відтворення тварин»

Таблиця 10

Шкала та критерії оцінювання

Кількість балів	Критерії оцінювання
<i>Виконання завдань навчальних занять (0–3 балів)</i>	
3	завдання виконано в повному обсязі, здобувач вищої освіти проявив творчий підхід, висновки достатньо обґрунтовані.
2	завдання виконано, висновки достатньо обґрунтовані
1 (мінімальна)	завдання виконано не в повному обсязі, є окремі помилки та не достатньо обґрунтовано сформульовано висновки
0	завдання не виконано
<i>Виконання завдань самостійної роботи (0–1 бали)</i>	
1 (мінімальна)	завдання виконано в повному обсязі, здобувач вищої освіти проявив творчий підхід, висновки достатньо обґрунтовані
0	завдання не виконано

Таблиця 11

Схема нарахування балів, які отримують здобувачі вищої освіти за тематичний блок «Акушерство, гінекологія та біотехнологія відтворення тварин»

Назва теми	Виконання навчальних занять та їх захист	Самостійна робота	Разом по темі
Тема 1. Біотехнологія відтворення, діагностика вагітності, лікування та профілактика патології вагітності у тварин.	3	1	4
Тема 2. Акушерське дослідження	3	1	4

тварин при пологах, діагностика патології родів та надання родопомочі.			
Тема 3. Діагностика, лікування та профілактика післяродових ускладнень та хвороб новонароджених.	3	1	4
Тема 4. Діагностика, лікування та профілактика маститів у тварин.	3	1	4
Тема 5. Діагностика, лікування та профілактика гінекологічної патології тварин.	3	1	4
Разом	15	5	20

Тематичний блок «Ветеринарна вірусологія»

Таблиця 12

Шкала та критерії оцінювання

Кількість балів	Критерії оцінювання
<i>Виконання завдань навчальних занять (0–3 балів)</i>	
3	завдання виконано в повному обсязі, здобувач вищої освіти проявив творчий підхід, висновки достатньо обґрунтовані.
2	завдання виконано, висновки достатньо обґрунтовані
1 (мінімальна)	завдання виконано не в повному обсязі, є окремі помилки та не достатньо обґрунтовано сформульовано висновки
0	завдання не виконано
<i>Виконання завдань самостійної роботи (0–1 бали)</i>	
1 (мінімальна)	завдання виконано в повному обсязі, здобувач вищої освіти проявив творчий підхід, висновки достатньо обґрунтовані
0	завдання не виконано

Таблиця 13

Схема нарахування балів, які отримують здобувачі вищої освіти за тематичний блок «Ветеринарна вірусологія»

Назва теми	Виконання навчальних занять та їх захист	Самостійна робота	Разом по темі
Тема 1. Організація роботи вірусологічної лабораторії.	3	1	4
Тема 2. Відбір та доставка біологічного матеріалу для вірусологічних	3	1	4

досліджень.			
Тема 3. Використання лабораторних тварин у вірусологічних дослідженнях.	3	1	4
Тема 4. Експрес-методи діагностики вірусних хвороб тварин.	3	1	4
Тема 5. Облік та інтерпретація результатів лабораторних досліджень.	3	1	4
Разом	15	5	20

12. Політика проходження практики

– *щодо термінів проходження та звітування за результатами практики:*

Проведення навчальної практики студентів на базі Університету здійснюється згідно розпорядження декана факультету та відповідно розкладу навчальної практики. Заходи, пов'язані з організацією навчальної практики студентів у виробничих умовах, на базі підприємств (організацій, установ тощо), визначаються наказом ректора Університету про проведення навчальної практики студентів. Наказом ректора (розпорядженням декана факультету) про проведення навчальної практики студентів визначається: місце та період проведення практики; список студентів; керівники практики від кафедри, відповідно до запланованого навчального навантаження; дата проведення семестрового контролю з практики та терміни звітування за її результатами; посадова особа, на яку покладено загальну організацію практики та контроль за її проведенням на факультеті.

Перенесення періоду проведення практики студенту проводиться за наявності обставин, які унеможливають проходження практики у визначений графіком освітнього процесу період. Перенесення періоду практики здійснюється за погодження декана факультету та відображається у наказі ректора Університету.

– *щодо академічної доброчесності:*

Здобувачі вищої освіти під час освітньої та наукової діяльності повинні дотримуватися принципів і морально-етичних норм, що містяться у Кодексі про етику викладача та здобувача вищої освіти Полтавського державного аграрного університету.

Дотримання академічної доброчесності здобувачами вищої освіти передбачає: дотримання принципів, цінностей і правил академічної доброчесності в освітній та науковій діяльності; ставлення з повагою до усіх учасників освітньо-наукового процесу; дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права; самостійне виконання навчального завдання, крім випадків, коли його виконання передбачає участь декількох осіб або правилами виконання відповідних завдань дозволено отримання допомоги від інших осіб, використання допоміжних матеріалів та засобів, мережі Інтернет тощо (для осіб з особливими освітніми потребами ця вимога застосовується з урахуванням їхніх індивідуальних потреб і можливостей); посилення на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень,

відомостей; надання достовірної інформації про результати власної навчальної (наукової, творчої) діяльності, використанні методики досліджень і джерела інформації.

– щодо відвідування занять:

Відвідування занять з навчальної практики є обов'язковим.

– щодо оскарження результатів оцінювання:

Студент має право оскаржити результати контрольних заходів за підсумками виконання програми навчальної практики. Порядок оскарження результатів оцінювання студентів здійснюється відповідно Положення про оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти в Полтавському державному аграрному університеті.

13. Рекомендовані джерела інформації

Основні

1. Борисевич В.Б., Панько І.С., Терес М.О. Спеціальна ветеринарна хірургія. 1993. Київ: УСГА, 1993. 496 с.
2. Державна фармакопея України. Х.: РІРЕГ, 2002. 532 с.
3. Калініна О.С., Панікар І.І., Скибіцький В.Г. Ветеринарна вірусологія: Підручник. Львів: Сполом, 2004. 521 с.
4. Кірпенштейн Дж., Хаар Г.Т. Основи ветеринарної хірургії. 2021. Електронний підручник
5. Клінічна ветеринарна фармакологія: посібник. О.І. Канюка та ін. Одеса, 2006. 296 с.
6. Методичний посібник для проведення лабораторних занять із дисципліни “Ветеринарна фармакологія”. П.І. Локес, П.П. Шатохін, К.В. Супруненко, А.В. Гришук, С.О. Кравченко, Н.С. Ульянов, Т.Л. Бурда. Полтава, 2010. 50 с.
7. Панько І.С., Власенко В.М., Гамота А.А. Спеціальна ветеринарна хірургія. 2003. Біла Церква: БДАУ. 416 с.
8. Скибіцький В.Г., Панікар І.І., Ткаченко О.А. та ін. Практикум з ветеринарної вірусології: Навчальний посібник. К.: Вища освіта, 2005. 208 с.
9. Хмельницький Г. О., Духницький В. Б. Ветеринарна фармакологія: підручник. Київ, 2017. 571 с.
10. Яблонський В.А. Практичне акушерство, гінекологія та штучне осіменіння сільськогосподарських тварин. К.: Урожай, 2002.
11. Яблонський В.А., Хомин С.П. та ін. Ветеринарне акушерство, гінекологія та біотехнологія відтворення тварин з основами андрології. / За ред. В.А. Яблонського та С.П. Хомина. Підручник. Вінниця: Нова Книга, 2006. 592
12. Maggs, D. J., Miller, P. E., & Ofri, R. (2017). *Slatter's Fundamentals of Veterinary Ophthalmology E-Book*. Elsevier Health Sciences.

Допоміжні

1. Антибіотики: методичні вказівки. П.І. Локес, П.П. Шатохін, І.Г. Панасенко, К.В. Супруненко, Н.С. Ульянов. Полтава, 2009. 52 с.

2. Березовський А.В., Харенко М.І., Любецький В.Й. Фізіологія та патологія молочної залози у тварин: навчальний посібник. Київ: ДІА. 2018. 447 с.
3. Довгопол В.Ф., Панасова Т.Г., Плугатирьов В.П., Туль О.І. Методи патогенетичної терапії акушерських та гінекологічних захворювань. Методичні рекомендації для здобувачів вищої освіти і практичних лікарів ветеринарної медицини. Полтава: Швидкодрук, 2021. 43 с.
4. Засоби, що збуджують центральну нервову систему: Методичні вказівки / П.І. Локес, П.П. Шатохін, І.Г. Панасенко, К.В. Супруненко, Н.С. Ульянов. Полтава, 2009. 30 с.
5. Засоби, що пригнічують центральну нервову систему: Методичні вказівки / П.І. Локес, П.П. Шатохін, І.Г. Панасенко, К.В. Супруненко, Н.С. Ульянов. Полтава, 2009. 40 с.
6. Косенко М.В. Диспансеризація в системі профілактики неплідності і контролю відтворної функції сільськогосподарських тварин. Київ: Урожай, 1995. 232 с.
7. Кошовий В.П. Акушерсько-гінекологічна патологія у корів. Харківська державна зооветеринарна академія. Харків: Золоті сторінки. 2004. 154 с.
8. Поліщук В.П., Будзанівська І.Г., Шевченко Т.П. Посібник з практичних занять до курсу "Загальна вірусологія". К. : Фітосоціоцентр, 2005. 204 с.
9. Сульфаніламідні препарати: методичні вказівки. П.І. Локес, П.П. Шатохін, І.Г. Панасенко, К.В. Супруненко, Н.С. Ульянов. Полтава, 2009. 45 с.
10. Тітаренко О. В., Зерко П.О., Киричко О.Б., Петренко М. О. Поширення лейкозу серед поголів'я великої рогатої худоби у Полтавській області. Вісник ПДАА. 2022. № 4. С. 230-238. URL: [https:// doi: 10.31210/visnyk2022.04.27](https://doi.org/10.31210/visnyk2022.04.27)
11. Тітаренко О. В., Похилець К. С., Карасенко А. Ю. Діагностика, лікування та профілактика парвовірусного ентериту собак в умовах клініки «Ветеринарний VIP-сервіс» міста Полтави. Вісник ПДАА. 2021. № 1. С. 226–233 doi: [10.31210/visnyk2021.01.28](https://doi.org/10.31210/visnyk2021.01.28)
10. Тітаренко О.В. Аналіз епізоотичної ситуації щодо сказу тварин у Полтавській області. Ветеринарія, технології тваринництва та природокористування: Науково-практичний журнал Харківської державної зооветеринарної академії. 2019. № 3. С. 4 – 10. <https://doi.org/10.31890/vttp.2019.03.01>
11. Тітаренко О.В. Профілактика вірусного артеріїту коней. Проблеми зооінженерії та ветеринарної медицини: Збірник наукових праць Харківської державної зооветеринарної академії. Х.: РВВ ХДЗВА., 2018. Випуск 35, частина 2, том 3 «Ветеринарні науки». С. 57 – 60.
12. Fossum, T. W. (2018). Small Animal Surgery E-Book. Elsevier Health Sciences.
13. Slatter, D. H. (Ed.). (2022). Textbook of small animal surgery (Vol. 1).

Elsevier health sciences.

14. Tobias, K. M., & Johnston, S. A. (2018). Veterinary surgery: small animal-E-BOOK: 2-volume set. Elsevier Health Sciences.

Інформаційні ресурси

1. www.nbuv.gov.ua Офіційний сайт Національної бібліотеки України імені В.І. Вернадського.
2. vet.gov.ua Державна ветеринарна та фітосанітарна служба України.
3. <http://www.oie.int/en> Міжнародне Епізоотичне Бюро (МЕБ).
4. <http://iekvm.kharkov.ua/> Інститут експериментальної та клінічної ветеринарної медицини.
5. <http://www.biotestlab.net/> НПП «Био-Тест-Лаборатория».
6. <http://vet.in.ua/> Ветеринарний інформаційний ресурс України.
7. <http://poltavalab.at.ua/> Регіональна державна лабораторія ветеринарної медицини в Полтавській області.
8. <http://www.vetlabresearch.gov.ua/> Державний науково-дослідний інститут з лабораторної діагностики та ветеринарно-санітарної експертизи (ДНДІЛДВСЕ).
9. <http://www.mon.gov.ua> Офіційний сайт Міністерства освіти і науки України.
10. www.nbuv.gov.ua Офіційний сайт Національної бібліотеки України імені В.І. Вернадського.
11. <http://www.scivp.lviv.ua/home.html> Державний науково-дослідний контрольний інститут ветеринарних препаратів та кормових добавок
12. <http://iekvm.kharkov.ua/> Інститут експериментальної та клінічної ветеринарної медицини
13. <http://space.vet.ua/> Ветеринарна освіта / Простір для навчання